

چکیده

معراج به عنوان یکی از مهم‌ترین روایات مذهبی، در تاریخ هنر اسلامی براساس رویکردهای تاریخی و فرهنگی متفاوت، تصویرسازی شده‌است. معراج پیامبر از جمله موضوعاتی است که همواره در تصویرگری هنر مکاتب ایران و سایر ممالک اسلامی از جمله عثمانی بدان توجه شده‌است. با توجه به ارزش مذهبی این موضوع و با توجه به سنت کار گروهی نگارگری در مکاتب ایران، این اثر بدیع نیز حاصل سه پایان نامه‌ی مختلف می‌باشد که برای اولین بار بصورت تلفیقی و گروهی و در قطع بزرگ اجرا شده‌است. بخش نگارگری آن بر اساس نگاره‌های معراج پیامبر در نگارگری عثمانی است و بخش تشعیر بر اساس تشعیرهای کتاب حبیب السیر و بخش تذهیب بر اساس تذهیب‌های روزبهان شیرازی است. در نگارگری عثمانی، نسخه‌ی اسکندرنامه‌ی آماسیا مربوط به سال ۱۴۱۶م از جمله نسخه‌های اولیه‌ای است که دارای صحنه‌ی معراج می‌باشد. از نسخه‌های دیگری که بعد از اسکندرنامه‌ی آماسیا در فاصله‌ی قرن‌های ۱۵ تا ۱۶م تصویرسازی شده و دارای صحنه‌ی معراج پیامبر می‌باشند، می‌توان به نسخه‌های اسکندرنامه‌ی احمدی به تاریخ ۱۴۴۰-۱۴۵۰م، زبده‌التواریخ به سال ۱۵۸۳م و سیرالنبی به تاریخ ۱۵۹۵-۱۵۹۶م اشاره کرد. این گزارش با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و با گردآوری اطلاعات به روش کتابخانه‌ای، در راستای بررسی سیر تحول تصویرسازی پیامبر و معراج نگاری در هنر عثمانی، به معرفی این سه نسخه متاخر پرداخته و سیر تحول نگاره‌های معراج و نشانه‌های بصری آن، در این نسخه‌ها را مورد بررسی و تحلیل قرار می‌دهد نکات حاصل از آنالیز عناصر در تصویرسازی این اثر بدیع با نظام‌مندی خاص و سبک و تکنیک‌های معاصر به کار گرفته شده‌است.

واژگان کلیدی: معراج‌نگاری، تصویرگری پیامبر